

Skydd mot smitta inklusive mässling för all personal som arbetar inom regionfinansierad vård och omsorg

– förstärkta insatser avseende kontroll av immunitet och profylax till redan anställda och vid nyanställning.

Varje arbetsgivare (vid behov med hjälp av företagshälsovården) ska identifiera vilka anställda födda 1960-1981, samt vid varje nyanställning av all personal, som kan vara oskyddade mot mässling och erbjuda de som inte har skydd vaccination.

Bakgrund

Mässling orsakas av ett virus. Symtomen är hosta, feber och ögoninfektion som efter 3-4 dagar följs av röda utslag som oftast sprider sig från ansiktet till resten av kroppen och sammanflyter i större områden. Hos de flesta läker sjukdomen efter 1-2 veckor men små barn, gravida och de med nedsatt immunförsvar kan bli svårt sjuka. De vanligaste komplikationerna är lunginflammation och öroninflammation. De mest fruktade följderna är hjärninflammation och död. Genomgången infektion leder till livslång immunitet.

Mässling är en luftburen smitta och är en av de mest smittsamma sjukdomarna som finns. Det kan räcka att befinna sig i samma lokal som någon som är sjuk för att själv bli smittad. Viruset förekommer enbart hos människor. Därför finns möjlighet att genom vaccination utrota mässling och därmed undvika onödiga dödsfall framförallt hos barn i fattiga områden av världen. Under 2012 beräknas 120 000 barn ha dött av mässling.

WHO har som mål att utrota mässling inom Europaregionen. 2014 rapporterades drygt 16 000 mässlingsfall från 40 olika europeiska länder, varav 26 fall i Sverige. Spridningen till Sverige har under senare år kommit från länder i södra Europa där ett stor utbrott pågår.

År 2013 och 2014 fanns i Sverige flera inhemska fall som smittades i samband med besök i vården, såväl från smittspridning i väntrum på hälsocentraler som på akumottagningar. Dessa fall har också lett till ett omfattande smittspårningsarbete inom vården. Under 2017 och 2018 pågår en omfattande smittspårning i Västra Götaland på grund av mässlingssmitta vid sjukvårdande inrättningar. Även här har den första patienten smittats utomlands och smittspridning har skett i framförallt väntrum till medpatienter och sjukvårdspersonal.

I Folkhälsomyndighetens framtagna [Nationell handlingsplan för att hindra spridning av mässling och röda hund](#) lyfts frågan om ofullständigt vaccinerad personal och spridning i vården upp som en särskilt prioriterad punkt.

Enligt Arbetsmiljöverkets föreskrift (AFS 2005:1) är det arbetsgivaren skyldighet och ansvar att bedöma mikrobiologiska arbetsmiljö risker. Därtill är arbetsgivaren ansvarig för att vidta de åtgärder som krävs för att skydda personalen, så långt möjligt är, från smitta. Detta inkluderar hälsokontroll som motiveras av riskbedömningen och profylaktiska åtgärder som att erbjuda vaccination.

I Socialstyrelsens handlingsplan refereras till 53 studier som påvisar smitta från patient till personal och 18 studier som påvisar smitta från personal till patienter. En aktuell internationell översikt uppskattade risken att bli smittad av mässling 2-19 gånger högre för icke-immun hälso- och sjukvårdspersonal jämfört med befolkningen i allmänhet.

Vilka betraktas som immuna?

Flertalet personer födda och uppväxta i Sverige som är

- födda före 1960 eftersom de flesta har haft mässling. Gott men inte 100 % skydd.
- födda från 1982 eftersom ≥ 95 % har fått två vaccinationer. Gott men ej 100 % skydd.

De som med större sannolikhet saknar immunitet av de som är födda och uppväxta i Sverige är

- personer födda 1960-1981. Skälet till detta är att vaccinationerna började successivt från 1971 och initialt bara med en dos, vilket gjorde att cirkulationen av mässling minskade gradvis och därmed också risken för att få mässling även hos ovaccinerade.
- barn under 18 månaders ålder (före första vaccindosen)
- personer med nedsatt immunförsvar (oavsett om de vaccinerats eller inte).
- Personer från andra länder kan sakna immunitet se under riktlinjer.

Mål

Målet är att alla som arbetar inom vården, samt alla andra anställda inom Region Gävleborg som arbetar eller regelbundet vistas i lokaler där vård bedrivs, ska vara skyddade och känna till sitt eget skydd mot mässling. Därigenom minimeras risken att patienter smittas i vården och att medarbetare blir smittade på arbetet. Därmed uppfyller Region Gävleborg sina åtaganden gentemot WHO om att bidra till utrotning av mässling.

Riktlinjer för Region Gävleborg

Varje arbetsgivare i regionfinansierad vård och omsorg ansvarar för att se över, och vid behov komplettera, mässlingsskyddet för all personal. För övriga vård- och omsorgsverksamheter, samt studenthälsovård, som inte har landstingsfinansiering, är det en stark rekommendation att nedanstående riktlinje följs.

Skyddad mot mässling är de som säkert vet att de haft mässling eller tidigare vaccinerats med två doser mässlingsvaccin. Övriga ska erbjudas kostnadsfri vaccination via företagshälsovården (om det inte finns någon kontraindikation som t ex graviditet).

- Anställda födda på 1940- och 50-talet har med all sannolikhet haft mässling och behöver inte vaccineras.
- Anställda födda mellan 1960-1981 kan vara ovaccinerade eller bara erhållit en vaccinationsdos. Födda 1971 och framåt har sannolikt fått en dos.
[Se Folkhälsomyndigheten.](#)
- Vid osäkerhet är en extra dos vaccin inte farligt att ge. Två doser i vuxen ålder ska ge livslångt skydd.
- Gravida ska inte vaccineras.
- Personal födda 1982 och senare har med stor sannolikhet fått två doser MPR- vaccin och har därigenom fullgott skydd mot mässling.
- Personer från andra länder kan sakna fullgott skydd oavsett när de är födda. [WHO har på sin hemsida](#) en site med uppskattad vaccinationstäckningen för olika vacciner i olika länder sedan 1980-talet.
- Arbetsgivaren ansvarar för att ställa krav och säkerställa att alla underleverantörer/entreprenörer följer samma regelverk som gäller för anställda i Region Gävleborg beträffande inventering och eventuell vaccination mot mässling.
- Arbetsgivaren står för kostnaderna i enlighet med arbetsmiljöansvaret.

Använd alltid den för ändamålet avsedda [hälsodeklaration](#).